

Referanse: MKR 31/21, pkt. 11

Arkivsak: 22/00169-1

Kirkeuka for fred i Israel og Palestina

Sammendrag

Mellomkirkelig råd (MKR) ba på sitt møte i oktober 2021 om å få en sak om Kirkeuka for fred i Palestina og Israel (heretter Kirkeuka) på sitt møte i januar 2022. Saken redegjør for Kirkeukas bakgrunn, målsetning og organisering. Aktuelle utfordringer knyttet til uka beskrives, og det antydes en mulig fornyelse av Kirkeuka.

Medlemmene i Kirkeukekomiteen skal møtes snart til en gjennomgang av arbeidet med Kirkeuka, og innspill fra MKR tas med til dette møtet.

Biskop em. Ole Christian Kvarme har skrevet et notat til MKR som legges ved.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd ber om at følgende momenter tas med til møtet i Kirkeukekomiteen:

...

Saksorientering

Bakgrunn

Hva er Kirkeuka?

Kirkeuka ble til etter initiativ fra medlemskirkene til Kirkenes verdensråd (KV) i Palestina og Israel. De ba sine søsterkirker verden over om å støtte *deres* kamp for en fredelig løsning på konflikten. KV tok ansvar for å initiere en kirkeuke og oppfordret sine medlemskirker, samt andre kirker og organisasjoner, til å delta i en årlig markering. KV har formidlet bakgrunnsstoff, forslag til liturgier og forbønner skrevet av kristne i regionen, til bruk under Kirkeuka.

Kirkemøtet i 2008 oppfordret menighetene i Den norske kirke til å delta i Kirkeuka i forbindelse med behandlingen av saken «Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar» (KM 9/08).

I invitasjonen som gikk ut i Kirkerådets nyhetsbrev til menighetene i forkant av Kirkeuka i 2021, beskrives Kirkeuka slik:

«Ikke glem oss!». Denne klare oppfordringen kommer fra kristne søsken i Palestina og Israel. Den politiske utviklingen i regionen har, sammen med pandemien, gjort situasjonen deres ekstremt vanskelig. Kirkeuka er viktigere i år enn noen gang!

Kirkeuka er en anledning til å vise at kristne i Norge bryr seg. Vi vil stå sammen med våre trossøsken i bønn og solidaritet og være med å sikre at de lokale kirkene fortsatt kan være til stede med et tydelig kristent vitnesbyrd i landet hvor kirken ble til. Gjennom menighetsarbeid, skoler og diakonalt arbeid er de lokale kirkene viktige samfunnsaktører og bidrar til forsoning.

Kirkeuka ble til etter initiativ fra kirkene i Palestina og Israel, som bad sine søsterkirker verden over om å støtte deres kamp for en fredelig løsning på konflikten. Kirkeuka er en *kirkeuke*. Utgangspunktet er solidaritet og fellesskap innen det globale kirkefellesskapet, og derfor hører gudstjenester og kristen bønn med i Kirkeuka. Men solidariteten går videre ut til andre grupper, til jøder og muslimer. Kirkeuka støtter *alle* som fastholder internasjonal rett og respekten for menneskerettighetene i arbeidet for en rettferdig og fredelig løsning på konflikten.

Menighetene oppfordres til å be om fred for befolkningen i Israel og Palestina, under gudstjenestens forbønn denne uka. Forslag til bønner finnes på [Kirkeukas hjemmeside](#). Her finnes også ideer til hvordan man enkelt kan markere Kirkeuka.

Det er viktig å være klar over at Kirkeuka er en *kirkeuke*. Utgangspunktet er solidaritet og fellesskap innen det globale kirkefellesskapet, og derfor hører gudstjenester og kristen bønn med i Kirkeuka. Men, som det sies i nyhetsbrevet, solidariteten går videre ut til andre grupper, til jøder og muslimer. Kirkeuka støtter alle som fastholder internasjonal rett og respekten for menneskerettighetene i arbeidet for en rettferdig og fredelig løsning på konflikten. Respekten for menneskerettighetene og internasjonal rett legges til grunn for arbeidet under Kirkeuka.

Kirkeukekomiteen (se nedenfor) har formulert målet med Kirkeuka slik:

- Vi gir et kirkelig bidrag til å sikre fred, sikkerhet og like rettigheter for alle mennesker som lever i Palestina og Israel. I Kirkeuka inviteres vi til å be for, opplyse om og være pådrivere for en rettferdig fred.
- Vi står sammen om å kreve at okkupasjonen av palestinske områder skal ta slutt.
- Vi ber norske myndigheter intensivere innsatsen for å få en rettferdig løsning på plass.
- Vi mener at sikkerhet best vinnes gjennom respekt for folkeretten og beskyttelse av menneskerettighetene, og ber israelske og palestinske myndigheter handle deretter.
- Vi står sammen med palestinere og israelere som arbeider for fred og likeverd med ikkevoldelige midler.

Kirkeukas utgangspunkt var, som nevnt, oppfordringen fra kristne palestinere om støtte til deres kamp mot den uretten det palestinske folket utsettes for. Det er derfor helt naturlig at Kirkeuka særlig har løftet fram palestinernes situasjon med et kritisk blikk på Israels okkupasjonspolitikk. Kirkeuka var aldri ment å være «balansert» i den forstand at hele bredden av konflikten skulle tematiseres. Når det er sagt, har også situasjonen for israelere og menneskerettighetsbrudd i Palestina vært løftet fram. De senere årene har man lagt vekt på å invitere både palestinske og israelske gjester med ulike religiøse bakgrunn. Fra MKRs side har vi vært tydelig på vi ikke ser det som en konflikt mellom jøder, muslimer og kristne – eller mellom israelere og palestinere generelt, men mellom mennesker som søker fred og rettferdighet og de som medvirker til at uretten opprettholdes. Begge grupper finnes i alle leirer.

Organisering og aktiviteter

Kirkeuka organiseres i Norge av en økumenisk kirkeukekomite hvor Den norske kirke ved Mellomkirkelig råd er med. Pr. i dag er følgende også med i komiteen: Norske kirkeakademier, Kirkens Nødhjelp, KFUK-KFUM Norge, Kvekersamfunnet, Norges Kristelige Studentforbund, Sabeel og Kairos Norge, Stiftelsen Karibu og Svenska kyrkans menighet i Oslo. Koordineringsansvaret for Kirkeuka går på omgang mellom organisasjonene. I 2021 og 2022 har Norske Kirkeakademier ansvaret.

Kirkeuka har en hjemmeside hvor ressursmaterieell legges ut, og hvor de ulike aktivitetene i løpet av uka presenteres i en kalender. Alle kan melde inn arrangementer. Noen av arrangementene står Kirkeukekomiteen bak, andre arrangeres av de enkelte kirkene og organisasjonen i komiteen eller av andre aktører. Kirkeukekomiteen har også ansvar for en FB-konto hvor det legges ut aktuelle nyheter, videoer m.m.

Aktiviteten under Kirkeuka varierer fra år til år. Det har vært opp mot 40 arrangementer med i programoversikten, men vi har ikke noe system for tilbakemelding fra menigheter som markerer uka, f.eks. gjennom forbønn i gudstjenesten.

Evaluering og utvikling av Kirkeuka

Det foretas en årlig evaluering av Kirkeuka med tanke på forbedringer for neste års uke. Kirkeuka har gjennomgått en del endringer de senere årene. For Den norske kirkes del har dette medført:

- Bedre tilpasning av materialet fra Kirkenes verdensråd til norsk kontekst og utvikling av eget materiale, bl.a. bønner skrevet i Norge. Dette har også sammenheng med at materialet fra KV ofte kommer for sent.
- Mer fokus på forbønn og solidaritet i informasjonen som sendes ut til menighetene. Oppfordringer til å markere Kirkeuka i gudstjenesten.
- Mer kopling til relasjonene Den norske kirke har i Israel og Palestina, særlig den lutherske kirka (ELCJHL).
- Oppfordring til å bruke ledsagere.
- Mindre vekt på politiske debattarrangementer.
- Nedprioritering av mediedebatter.

Kritikk av Kirkeuka

Kritikken av Kirkeuka har særlig kommet fra MIFF, og deres desinformasjon spres systematisk gjennom MIFFs nettverk og gjenfortelles så av andre organisasjoner, politikere og media. MIFF har vært med på å gi et bilde av Kirkeuka som «ensidig kritikk av Israel» og en «hatuke mot Israel». I enkelte miljøer er Kirkeuka dermed blitt et symbol på ensidige anti-israelske holdninger.

Taktikken i kritikken har variert noe. MIFF forsøker alltid å finne faktafeil i materialet til Kirkeuka, gjester fra Israel kritiseres for å ikke være representative, og gjester fra Palestina for å akseptere vold. Det er en klar tendens til å angripe personer (gjester og kirkeledere) og forsøke å svekkes deres autoritet og integritet. Den senere tid har kritikken dreid seg mot å lete etter tegn på antisemittisme. MIFFs kritikk samsvarer med propagandaen fra andre pro-israelske lobbymiljøer, som er en ren politisk kritikk til forsvar for dagens israelske politikk.

Organisasjonene bak Kirkeuka har et annet syn på konflikten, og det har liten hensikt å diskutere med MIFF. Men det alvorlige i MIFFs omtale av Kirkeuka er at den bidrar til å spre misforståelser og feilinformasjon, og dermed svekkes tilliten til de kristne arrangørene av uka. Fokuset flyttes bort fra okkupasjonspolitikken menneskerettighetsbrudd til kritikk av norske aktører, særlig Mellomkirkelig råd og ledere i Den norske kirke, og mot kirkens relasjon til jøder i Norge. Dette er en strategi som vi gjenkjenner fra andre land fra aktører som står nær dagens israelske myndigheter. MKRs ledelse har valgt å ikke lenger debattere med MIFF i media. Erfaringene fra tidligere år tilsier at dette ikke fører til noen konstruktiv meningsutveksling. I stedet fokuseres det på å gi korrekt informasjon om Kirkeuka i relevante sammenhenger.

Enkelte har kritisert Kirkeuka for å være ensidig kritisk til Israel. En slik kritikk er forståelig om en møter Kirkeuka med en forventning om at uka skal være «balansert», i den forstand at kritikk mot israelsk politikk bør veies opp mot positive forhold i det israelske samfunnet og at palestinerne lidelser på grunn av okkupasjonen skal avveies mot vanstyre fra palestinske myndigheter. Et slikt «nullsumspill» kan føre til passivitet i møte med uretten som pågår. Som nevnt innledningsvis, har Kirkeuka et spisset mandat som handler om å bistå kristne trossøsken i deres kamp for fred og rettferdighet. Kirkeuka mener, som våre partnere i regionen, at avskaffelse av den folkerettsstridige okkupasjonspolitikken er en forutsetning for en rettferdig fred. Selv om dette er et hovedperspektiv under Kirkeuka, er man selvsagt også opptatt av situasjonen israelerne lever under, og uka har løftet fram mange israelske fredsstemmer. Kirkeuka har ønsket mer kontakt med kristne israelere, særlig Jesus-troende jøder, men dette har vist seg vanskelig.

Det har også kommet kritikk mot Kirkeuka fra Det Mosaiske Trossamfund, og dette har bidratt til å vanskeliggjøre dialogen. MKR har tatt denne kritikken på alvor, erkjent at noe av materialet kunne oppleves støtende for jøder og justert både profil og materiell ut fra innspill fra jødisk hold. MKR har valgt å fortsette dialogen med Det Mosaiske Trossamfund i direkte samtaler og ikke i media. Fra MKRs side er vi alltid påpasselige med å si at norske jøder – eller jøder generelt – selvsagt ikke er ansvarlig for israelsk politikk. Vi lytter for å forstå hvorledes kritikk av Israel oppleves av jøder som kritikk rettet mot dem som gruppe. Men dette er et omfattende problemkompleks, som ikke angår Kirkeuka spesielt, men hele kirkens forhold til jøder. MKR har sammen med Bispemøtet, som kjent, nedsatt et eget utvalg som skal se på dette.

Aktuelle utfordringer

KVs «Palestine Israel Ecumenical Forum» (PIEF) har hatt ansvar for Kirkeuka. Men PIEF ble lagt ned for et par år siden, i forbindelse med en nyorganisering av KVs arbeid i Israel og Palestina. Det er uklart hva dette betyr for arbeidet med Kirkeuka, og hvor mye drahjelp og ressurser vi kan forvente fra KV til Kirkeuka framover. KV har ikke endelig bestemt hva som skjer med Kirkeuka, men vi regner med at den videreføres i en fornyet form.

Kirkeuka har vært arrangert i Norge i over ti år. Det har variert hvem som har vært med som arrangører, antall arrangementer og oppslutning fra menigheter. Pandemien førte til at uka både i 2020 og 2021 måtte gjennomføres hovedsakelig digitalt. Naturlig nok ble konsekvensen færre arrangementer og mindre oppslutning. Enkelte kvier seg for å arrangere Kirkeuka i menighetene på grunn av feiloppfatninger om Kirkeuka eller om arrangørene som kan eksistere i menigheten eller lokalsamfunnet. Det har alltid vært et ønske om å få en bred oppslutning om Kirkeuka fra ulike kirker og organisasjoner.

Kirkeuka har vært veldig viktig, og mange har gjort en solid innsats gjennom mange år. Det betyr mye for de kristne i Israel og Palestina at vi her i Norge arrangerer en slik solidaritetsuke. Men nå kan det være et godt tidspunkt å spørre oss om «konseptet Kirkeuka» har overlevd seg selv i sin nåværende form, og om MKR bør ta initiativ til å organisere det kirkelige solidaritetsarbeidet for Israel og Palestina på en ny måte.

Det finnes mange grupper og nettverk som på litt ulike måter er involvert i solidaritetsarbeidet, og som har overlappende medlemmer (gjelder særlig MKR/Dnk, KN, KFUK-KFUM Norge, Karibu og Norges Kristne Råd).

MKR er engasjert i:

- Samarbeidsavtaler med ELCJHL (nasjonalt, Nidaros Borg og vennskapsmenigheter)
- Kirkeukekomiteen
- Stiftelsen Oljeberget (LVF, Augusta Victoria-sykehuset m.m.)
- Norges Kristne Råds Midtøstenforum
- Kirkelig dialogplattform om økonomiske tiltak mot Israels okkupasjon
- Ledsagerprogrammet
- Samarbeid med Israelsmisjonen i SMM

I tillegg er mange kristne engasjert i Sabeel-Kairos Norge, God gave, vennskaps-samarbeid mellom ulike kirker samt kommunesamarbeid.

Spørsmålet er om tiden er kommet for å tenke nytt og slå noe av dette samarbeidet sammen.

Et problem for Kirkeuka er at man forsøker å ivareta mange anliggender på en gang: Fellesskap med kristne – særlig palestinere, solidaritet med alle som kjemper for fred og rettferdighet både i Israel og Palestina, informasjon om den aktuelle situasjonen, kritikk av okkupasjonspolitikken og menneskerettighetsbrudd både i Israel og Palestina, besøk av ulike gjester fra regionen og hensyn til jødene i Norge. Målgruppene er alt fra lokale menigheter, medlemmer i organisasjonene som står sammen om uka, det være seg ungdom eller godt voksne – aktivister og de som arbeider med teologi og dialog, og de som liker politiske debattmøter. Dette mangfoldet bidrar utvilsomt med at ukas mål spriker i mange retninger, og det blir uklart hva Kirkeuka egentlig handler om.

Situasjonen i Israel og Palestina forverres, og det er få håpsteget. Situasjonen for de kristne er kritisk. Rett før jul sendte kirkelederne i Jerusalem ut et kraftig varsko til verdenssamfunnet om at de opplever at de kristne i økende grad trakasseres og skvises ut av Jerusalem av ekstreme jødiske grupper. Covid-19 har gjort forholdene enda vanskeligere. Situasjonen kaller på forsterket solidaritet og engasjement. Kirkene i Norge bør nå være enda tydeligere i vår solidaritet med kristne trossøsken i Israel og Palestina og med dem som kjemper for fred, demokrati og menneskerettigheter både i

Israel og Palestina – enten de er israelere eller palestinere, jøder, kristne eller muslimer.

Hvordan kan en fornyelse av Kirkeuka bidra til forsterket solidaritet og økt engasjement?

MKR vedtok våren 2021 en oppdatert strategi for arbeidet i Israel og Palestina. Denne legges til grunn for arbeidet også med Kirkeuka. Strategien hviler på to søyler:

1. Fellesskap mellom kristne trossøsken
 2. Arbeidet for menneskerettigheter, fred og forsoning
- Er det mulig å tenke seg en årlig forbønns- og solidaritetsuke (som erstatter dagens kirkeuke) som primært skal ivareta det første punktet, mens det politiske arbeidet ivaretas året rundt og knyttes til aktuelle hendelser? En slik uke kan legges til sammen tid som Kirkeuka (rundt FNs fredsdag 21. september).
 - Kan det etableres et nytt og bredt økumenisk nettverk for solidaritet med Israel og Palestina? I dag overlapper samarbeidsarenaene og en «ny start» kan gi anledning for nye å bli med. Dette kan forhåpentligvis også åpne for mer kontakt med ulike grupper israelske kristne og deres norske samarbeidspartnere.
 - Et slikt nettverk kan gå sammen om en årlig uke hvor fokuset primært er solidaritet med de kristne i regionen. Uka kan inneholde forbønner, gudstjenester, bibelstudier, teologisk refleksjon og debatt – og ikke minst besøk fra kristne israelere og palestinere som kan fortelle om sin situasjon. Et slikt nettverk må ha en felles basis, men vil for øvrig kunne ha noe ulike synspunkter på Israel-Palestina-konflikten. Et slikt nettverk vil kunne samle langt flere enn dagens kirkeukekomite.
 - De ulike organisasjonene kan hver for seg, eller enkelte sammen når det er tjenlig, engasjere seg i politisk påvirkningsarbeid. Dette knyttes til aktuelle hendelser, men en må gjerne ha et «beredskapssamarbeid» slik at en kan agere raskt når noe skjer. Ved å skille dette ut fra en årlig fellesuke, kan den politiske kritikken bli skarpere og mer presis enn den mer generelle felleskritikken Kirkeuka har fremmet.
 - Dialogen med norske jøder er viktig for MKR. Selvsagt er det berøringspunkter til rådets engasjement overfor Israel og Palestina, men disse håndteres best gjennom dialogarbeidet.
 - Det ville vært fint å ha fått til et kristent–jødisk–muslimsk solidaritets-samarbeid overfor Israel og Palestina, men det synes lite realistisk pr. i dag.

Det er mulig at en slik sortering mellom kristent fellesskap, politisk arbeid og religionsdialog vil gjøre det lettere for menigheter, ulike organisasjoner, media, politiske miljøer – men også jødene i Norge – å forholde seg det kirkelige engasjementet i Israel og Palestina. Kirkens særlige tilhørighet og ansvar for trossøsken som lever under krevende kår, kan ingen motsette seg. Det politiske påvirkningsarbeidet med klarere avsender og aktualitet blir trolig enklere å forholde seg til og å ta stilling til.

Punktene overfor er ment som ideer til nytenkning, og er langt fra ferdigtenkte. Refleksjonene er luftet med enkelte andre medlemmer i Kirkeukekomiteen og er blitt tatt godt imot. Det finnes helt sikker mange andre muligheter, og de som er nevnt, kan problematiseres.

MKR inviteres til å samtale om hvordan Kirkeuka kan fornyes slik at vi kan få et forsterket kirkelig engasjement – både overfor trossøsken i en kritisk situasjon og for en fredelig og rettferdig utvikling både i Israel og Palestina.

Momenter fra samtalen i MKR tas med til Kirkeukekomiteens møte om kort tid, hvor veien videre for Kirkeuka står på dagsorden.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ingen.